

**ЕКСТРЕМАЛЬНА ТА АВІАЦІЙНА
ПСИХОЛОГІЯ У КОНТЕКСТІ
ТЕХНОЛОГІЧНИХ ДОСЯГНЕНЬ
ІНФОРМАЦІЙНОЇ ДОБИ**

**Матеріали
VII науково-практичної конференції
28-29 березня 2012 р.**

УДК: 009 (082)

Екстремальна та авіаційна психологія у контексті технологічних досягнень інформаційної доби: Матеріали VII науково-практичної конференції 28-29 березня 2012 р. – К.: НАУ, 2012. – 128 с.

Містить матеріали доповідей щорічної науково-практичної конференції з проблем екстремальної, авіаційної та інженерної психології.

Рекомендовано до друку вченою радою Гуманітарного інституту НАУ (Протокол №6 від 14 березня 2012 р.)

Організаційний комітет

Голова оргкомітету (Національний авіаційний університет):

М.С.Кулик, д-р тех.н., проф., заслужений діяч науки і техніки України, лауреат Державної премії України в галузі науки і техніки, ректор Національного авіаційного університету

Голова оргкомітету (Ін-т психології ім. Г.С.Костюка НАПН України):

С.Д.Максименко, академік НАПН України, д-р психол.н., проф., директор Інституту психології ім. Г.С.Костюка НАПН України

Затупники голови оргкомітету:

В.П. Харченко, д-р тех.н., проф., заслужений діяч науки і техніки України, лауреат Державної премії України в галузі науки і техніки, проректор з наукової роботи Національного авіаційного університету

О.В. Петренко, к.психол.н., доц., завідувач кафедри авіаційної психології Гуманітарного інституту НАУ

Члени оргкомітету:

Т.В. Вашека, доц.

О.В. Гірчук, ст. викл.

О.М. Долгова, доц.

В.В. Злагодух, ст.викл.

Г.В. Ложкін, проф.

С.Є. Луппо, ст. викл.

А.В. Нагайко, викл.

О.М. Назарук, доц.

Т.Е. Новак, зав. лаб.

Л.В. Помиткіна, доц.

Я.І. Пономаренко, викл.

О.В. Сечейко, доц.

В.О. Татенко, чл.-кор. НАПН України

Л.О. Шатирко, ст. викл.

Секретаріат конференції

О.І. Семеновська (голова секретаріату)

М.О. Іванюк

© Національний авіаційний університет, 2012

ТЕОРЕТИЧНИЙ АНАЛІЗ РОЛІ САМОСТАВЛЕННЯ У СТРУКТУРІ ОСОБИСТОСТІ

Самоствалення як психологічний феномен особистості має велике значення для її життя та діяльності у соціумі. Виникає цей феномен на підґрунті сприйняття людиною себе, на власній оцінці різних боків своєї особистості та оцінці значущих для неї людей, а також на прийнятті свого Я-образу (Т.М. Титаренко, В.В. Знаков, Н.І. Сарджвеладзе та ін.). Зазначені компоненти є змінними за змістовними характеристиками у часі, на трансформацію яких впливає як соціум, так і досвід самої особистості.

Феномен самоствалення особистості має багато особливостей, оскільки існує безліч його тлумачень, а значить і підходів до його визначення, вивчення. Під самостваленням рекомендують розуміти: як один з основних складників ядра особистості; як складову самоусвідомлення; характеристику самоцінності; як механізм керування поведінкою; як стійке почуття особистості; як своєрідну особистісну рису, що слабо змінюється від ситуації до ситуації та навіть від віку до віку (Т.М. Титаренко та ін.).

Зрозуміло, що самоствалення не може утворитись без процесу мислення самого носія цього феномену – людини, тому дуже часто використовують як його синоніми – поняття

самопізнання, саморозуміння. У сучасній психології саморозуміння, у самому загальному вигляді, визначається як процес та результат спостереження та пояснення людиною своїх думок та почуттів, мотивів поведінки; вміння знаходити смисл вчинків; здатність відповідати на запитання відносно свого характеру, світогляду, а також ставлення до себе та до інших людей (В.В. Знаков). Крім того, цей феномен включає самоусвідомлення, самопізнання, самоконтроль, саморегуляцію, а поняття самоставлення вважати родовим відносно понять, які мають префікс «само» і відображають широкий спектр феноменів внутрішнього життя особистості (Н.І. Сарджвеладзе), іншими словами, внутрішній світ, внутрішній досвід особистості.

Проте, важливе й розуміння об'єктивної дійсності людиною з різними особливостями самоставлення. Відображення цієї дійсності у різних людей буде відмінним. Оскільки, як суб'єктивний образ об'єктивної дійсності, її розуміння завжди виявляється залежним і від особистості, що пізнає світ, від її конкретної суспільної суті, її спрямованості, від того, наскільки всебічно чи однобічно вона пізнала ті чи інші його предмети і явища (Г.С. Костюк). Тобто серед передумов, на думку Г.С. Костюка, від яких залежить успіх розуміння людини тих чи інших нових для неї явищ, – є її особистий досвід (внутрішній та зовнішній), набувається нею в суспільних умовах її існування, починаючи з процесів її навчання і виховання.

Внутрішній досвід людини змістовно наповнюється завдяки

уявленням про себе, внутрішньою картиною особистості й ці особливості являються важливими для якісного існування людини у соціальному середовищі, а це в свою чергу може позначатись й на її зовнішньому досвіді. Ймовірно на перетині цих двох світів й існує ставлення особистості до себе - самоствавлення, яке наповнюється завдяки цим двом просторам досвіду та корегується особистістю. Тобто самоствавлення ніби наповнюється внутрішнім досвідом та відповідно корегується зовнішнім досвідом людини під час розуміння нею об'єктивної дійсності та самої себе.

Отже, самоствавлення у структурі особистості займає важливе місце, як явище торкається усіх боків особистості і носить характер суб'єктивного уявлення про себе, що у певному ступені через процеси розуміння корегується об'єктивно соціумом, дійсністю. Тому припускаємо, що самоствавлення є закінченим цілісним стійким утворенням тільки на певному проміжку часу (життєвому етапі), водночас, являється важливим та динамічним за змістовними характеристиками феноменом у структурі особистості, вивчення якого й до цього часу є актуальною проблематикою.